

NASILJE IN SPOLNO NADLEGOVANJE NA DELOVNIH MESTIH MEDICINSKIH SESTER V SLOVENIJI

ZBORNİK ČLANKOV S STROKOVNEGA SREČANJA Z MEDNARODNO UDELEŽBO DRUŠTVA
MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV LJUBLJANA 4. 12. 1999

Če nasilja ne zaznavamo, če se nanj ne odzivamo in ničesar ne ukrenemo, da bi ga preprečili ali zmanjšali, se le-to lahko začne pojavljati vedno pogosteje in v vse hujših oblikah, med drugim tudi na delovnih mestih (Klemenc, Pahor).

Na strokovnem srečanju Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Ljubljana, dne 4. decembra 1999 z naslovom »Spregovorimo o nasilju in spolnem nasilju/nadlegovanju na naših delovnih mestih« so mnogi strokovnjaki in udeleženci srečanja ugotovili, da nasilje zaznavamo. To so potrdili rezultati analize anonimne ankete 376 medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov o pogostnosti, lokaciji, času, tipu in povzročiteljih nasilja. Nanj se različno odzivamo. Odziv v obliki strokovnega srečanja, katerega namen je bil razpoznaven že v naslovu: »Spregovorimo o nasilju«, pa je rodil pomembne sadove, med drugim tudi omenjeni zbornik.

V uvodnem razmišljanju Darinka Klemenc ugotavlja, da je bila organizacija srečanja (ki je bilo vključeno v Mednarodne dneve akcij proti nasilju nad ženskami) le manjši zalogaj v primerjavi z obširno vseslovensko raziskavo med medicinskimi sestrami, ki je bila osnova za izdelavo dveh diplomskih nalog na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani. Avtorici sta Darinka Klemenc in Irena Planinšek.

V prvem delu zbornika so predstavljene raziskovalne ugotovitve iz Slovenije in nekaterih drugih držav:

- Darinka Klemenc v sodelovanju z Majda Pahor v članku obravnava različne vrste nasilja na delovnih mestih medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v Sloveniji in predstavlja rezultate ankete, ki je bila izvedena v letu 1999 v organizaciji Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Ljubljana. Na koncu so nakazane smernice za preprečevanje oziroma zmanjševanje nasilja vseh vrst na delovnih mestih izvajalcev zdravstvene nege.
  - Irena Planinšek in Majda Pahor v članku poročata o rezultatih slovenske raziskave o prisotnosti spolnega nasilja/nadlegovanja nad medicinskimi sestrami na njihovih delovnih mestih. Raziskava je ugotavljala glavne povzročitelje in oblike tovrstnega nasilja, komu se medicinske sestre v takih primerih zaupajo in kakšne oblike pomoči bi si želele.
  - Raziskava je potekala v času, ko o tem poteka mednarodna študija v petih evropskih državah, v katero se bomo vključili po zaslugi povezav dr. Pahorjeve z Oddelkom za zdravstveno nego Medicinske fakultete Univerze v Umei na Švedskem. Njen referat je objavljen pod naslovom »Nasilje v zdravstveni negi – contradictio in adiecto?« V članku ugotavlja, »da na ravni etičnih in pravnih norm ni možnosti za nasilje na tem področju niti med medicinskimi sestrami in bolniki, niti med medicinskimi sestrami samimi, pa tudi ne med njimi in pripadniki drugih poklicev v zdravstvu, ki jih družijo skupne etične orientacije. Toda dejavnost zdravstvene nege poteka v družbi, kjer je nasilje eden od temeljnih odnosov, in če zakonske norme že prepovedujejo določene oblike nasilja, jih kulturne norme dopuščajo v večji meri«.
  - Zanimive ugotovitve raziskav o nasilju v nekaterih drugih državah sta predstavila gosta iz Švedske: Sture Astrom (Nasilje nad zaposlenimi in oskrbovanci na področju zdravstvene nege starejših in duševno prizadetih oseb) in Martin Eisemann (Stališča in odločanje medicinskih sester pri obravnavi življenjsko ogroženih starejših bolnikov: primerjava dveh različnih kulturnih okolij).
  - Izkušnje z nasiljem nad medicinskimi sestrami na delovnih mestih v Združenih državah Amerike je predstavila Flory Banovac. Poučno in pretresljivo je bilo tudi razodetje njene zgodbe – izkušnja glavne medicinske sestre, ki se je borila proti spolnemu nasilju.
- V drugem delu zbornika z naslovom »Država, stroke in civilna družba o nasilju in spolnem nadlegovanju« so članki, ki obravnavajo:
- Pravno regulacijo spolnega nadlegovanja na delovnem mestu – avtorica Vera Kozmik v uvodu v članek Pravna regulacija spolnega nadlegovanja na delovnem mestu pokaže, kako različna so pričakovanja družbe do žensk in moških, in to ponazori na primeru različnega reagiranja moških in žensk na spolno nadlegovanje. Spolno nadlegovanje kot problem je bilo opredeljeno šele pred nekaj desetletji, še slabše pa je obravnavanje tega pojava v evropski in seveda tudi naši zakonodaji.
  - Tone Pačnik v članku Spolno nasilje in spolno nadlegovanje na delovnem mestu poudarja, da spolno nasilje na delovnih mestih postaja v naši državi vedno večji problem, in to ne le kot problem med posamezniki, temveč problem organizacijskega okolja.
  - Timsko situacijo kot možnost za ozaveščanje za prepoznavanje in preprečevanje nasilja v medsebojnih odnosih predstavlja Marija Mrak. Avtorica meni, da je tim neke vrste okolje, kjer so možnosti za razvoj, prepoznavanje in preprečevanje nasilja velike in zelo pomembne.
  - Stanka Komazec v članku Nasilje nad negovalnim timom prikazuje nekatere oblike agresivnega vedenja psihiatričnih varovancev in vzroke zanje. Telesna in verbalna agresija sta poglobljena razloga za omaganje poklicne identifikacije članov negovalnega tima. Iskanje ustrežnejših rešitev v omejevanju nasilja vodi k boljši motivaciji celotnega tima in zmanjševanju osebnih travm posameznih zdravstvenih delavcev.
  - Brane Kogovšek v članku, ki je usmerjen v preprečevanje nasilja, razmišlja, zakaj so nekateri posamezniki pogosto nasilni. Meni, da je najpomembnejši preventivni dejavnik vzgoja v družini, omenja tudi druge pomembne dejavnike in ne nazadnje pozitivno samopodobo.

- Katja Bašič razmišlja o spolnem nadlegovanju skozi predstavitev slovenske kazenske zakonodaje. Avtorica spolno nadlegovanje opredeljuje kot nasilje v kontekstu neuravnoteženosti moči med moškimi in žensko ter iz tega izhajajočih delitev vlog.
- Katja Zabukovec ugotavlja, da je nasilje naš skupen problem, preprečevanje in ustavljanje pa skupna odgovornost. V članku ugotavlja, da so medicinske sestre in zdravstveni tehniki zaradi specifičnosti odnosov, v katere pri svojem delu vstopajo, še posebej izpostavljena skupina. Poudarja, da je pomembno, da tudi v hierarhično tako diferenciranih odnosih, kot jih izkušajo zaposleni v zdravstveni negi, ohranimo spoštovanje do vsakega človeka in moč raje poiščemo v sebi.

Zanimivi, z argumenti in rezultati raziskav podkrepjeni referati so vzpodbudili živahno razpravo ob zaključku strokovnega srečanja. Nikoli več ne bo tako, kot je bilo, kajti nasilje in spolno nadlegovanje na delovnih mestih medicinskih sester ni več tabu tema. O tem pričajo tudi zaključki, ki trkajo na vest vsake posamezne medicinske sestre, vodstev zdravstvenih zavodov, služb zdravstvene nege, Sindikata de-

lavcev v zdravstveni negi, Zbornice zdravstvene nege Slovenije, društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov na vseh nivojih ter izobraževalnih institucij.

Prav bi bilo, da se tako z vsebino zbornika kot tudi s sklepi seznanijo vse medicinske sestre in zdravstveni tehniki. Ob tem bodo spoznali tudi aktivnosti, s katerimi so pričeli Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Ljubljana, Zbornica zdravstvene nege Slovenije, Sindikat delavcev v zdravstveni negi Slovenije ter vodstvo službe zdravstvene nege Kliničnega centra.

Bralcem priporočam, da zbornik preberejo, kajti kot piše Klemenčeva, je bil namen strokovnega srečanja tudi opozoriti, da postaja poklic medicinske sestre in zdravstvenega tehnika nevaren – na primer telesne poškodbe, ki so posledica dela, predvsem s strani bolnikov, niso zanemarljive. Žal jih ne beležimo, še manj obravnavamo, sploh pa nismo usposobljeni za preprečevanje ali ravnanje v primeru nasilja katerekoli vrste. V zborniku so mnogi koristni nasveti, ki so usmerjeni v preventivo in v ustavljanje nasilja, tako da bodo lahko v pomoč pri reševanju problemov v medsebojnih odnosih tako med zdravstvenimi delavci kot med njimi in bolniki.

mag. Marija Zaletel, vms, univ. dipl. org.